پانۆراما

زنجیرەی شەشەم

فەهد گردەوانی
هەرجارەی دەینووسێت

یەکەم... دەق و وەرگێڕان... شاعیر یا شاعیران یا شاعیرەکان ، هەردەم ئەو مرۆڤە دڵگەورانەن ، کە لە ناخەوە مرۆڤیان خۆش دەوێ . بۆیە شەو و رۆژ ئێشک بۆ ووشە و پەیڤ دەگرن . هەتا لە ناو چوارچێوەی شیعر دا دایرێژن و بە قوورگی مرۆڤی ببەنە خوارێ بۆ ناو هەناو{سگ..ناخ}. یا بیخەنە بەر چاوی مرۆڤ بۆ ئەوەی توند و تیژی وەلا نێن و خۆشەویستی لە دڵی یەکتردا بڕوێنن.ئەو دەقانە چەند پیرۆزن کە خزمەتی مرۆڤایەتی دەکەن .

شاعیر یەکێکە

که دەتوانی رووناکی{تیشک..شەوق..تریسک} لە ناو کەوچکێک{مراکێک} دابنێ و
لە پاشان بەرزی بکاتەوە {هەڵیبگرێ}[بەرز رایبگرێ]
بۆ ئەوەی هێز [گوڕ]{توانا..تاقەت} بداتە
دەمە پیرۆز و جوانە ووشکەکانت ،دەمی پیرۆزت[پیرۆزی دەمت]
دەمی پەرستگات {پەرستگای دەمت} {دەمی عیبادەت}{عیبادەی دەمت}.

ئەوانە چەند پەیڤی شاعیرێکی کلاسیکی یە و ناوی لە دەفتەرەکەم تۆمار نەکراوە.بە چی نووسراوە ئەویش هەر بە سادەیی شوێنی خۆی داگیر کردووە.

شاعیرێکی سویدی دەیگووت من لە ئیسپانی یەوە ،شیعرەکانی لۆرکا دەکەمە سویدی ، گووتم دیارە ئیسپانی یەکەت باشە ، لە وەڵامدا گووتی نەخێر بەهۆی فەرهەنگەوە ، شیعرەکان وەردەگێرم. ئەوجا کورد کوا فەرهەنگی سویدی و ئینگلیزی و فەرەنسی و رووسی و ئیسپانی و زمانانی باشی هەیە هەتا بتوانی بە هۆی فەرهەنگ شیعران بکاتە کوردی.

دووەم...لە سێدارەدانی بارزان و عەواد... سەری بارزان تکریتیان پەڕاند.لە مێژووی هەڵواسین و لە سێدارەدان سەر لە لاشە جیانەبۆتەوە . ئەوەی بارزان تکریتی یەکەمە و رەنگە لە عێراقی تازەدا ئەگەر دەستووری لە سێدارەدان بمینێ سەری تریش بپەڕێت . ئەوانەی شارەزاییان لەو کارە هەیە بەلایەنەوە سەیرە، خۆ عەواد بەکەلەش قەبە تریش بوو کەچی بۆ خۆی بە گوریسەکە شۆڕ ببۆوە. دەبێ رێکخراوێکی مرۆڤ دۆستانە دابمەزرێ دژی هەڵواسین و لە سێدارەدان دەنگ هەڵببڕێ بۆ ئەوەی عێراقی تازە لە رەوشتی کوشتن و ئیعدام و توند و تیژی پاک بکاتەوە. ئەو بیرۆکە مرۆڤایەتی یە دەبێ کاری بۆ بکرێت و خەڵکی بۆ ئامادە بکرێت کە تاوان بە کوشتنی تاقە کەسێک لە بەین ناچێت ، بەڵکو دەبێ خەڵکی فێر بکرێت کە تاوان نەبێتە رەوشتیان. هەردووک تاوانبار بارزان و عەواد دەستیان لە خوێنی مرۆڤایەتی سوور بوو بۆیە گەیشتنە ئەو رۆژەی کە دادگا رەحمیان پێ نەکات . ئەوانەی دەبنە هۆی سگ سوتان و رەش پۆشی کردنی خێزانی مرۆڤ دەبێ چاوەڕوانیش بێت کە رۆژێک لە رۆژان تۆڵەی لێدەکرێتەوە و خێزانەکەی رەش پۆش دەکات .

سێیەم... سەرکەوتنی مرۆڤایەتی...سەدام حوسێنی دیکتاتۆر وەکو مۆسۆلینی هەڵواسرا. لە خەونیش خۆی نە دەبینی هەڵبواسرێ ، بەڵام رۆژانە خەڵکی هەڵدەواسی و خەڵکی دەکوشت. دوو دەوڵەتی دراوسێی هیلاک کرد و بە میلیون خەڵکی کردە کەم ئەندام و بە میلیونیشی کردە قوربانی شەڕێکی نارەوا . هەشت ساڵ خەوی لە چاوان حەرام کرد.دەوڵەتێکی تری قووت دا، ژن و کچی تێدا هەتک کرد و زێر وماڵی خەڵکی تالان کرد و دزی . پاروی خواردنەکەی ئەوەندە گەورە بوو لە قورگی گیرا و عیراق و عیراقی یەکانی کردە قوربانی مانەوەی دەسەلات و گەمارووی ئابووری خستە سەریان . نوری مالیکی لە هەردوو بڕیاری لە سێدارەدانی سەدام و بارزان وعەواد ریزی لە رایەکانی بەرێز جەلال تالەبانی نەگرت. مام جەلالیش لە هەردوو بڕیار بێدەنگی خۆی نیشان

نەدا و قسەی خۆی بە فیرۆ دا. مام جەلال لە سلێمانی بوو کە سەدام یان هەڵواسی. چووە دیمەشق بارزان و عەواد یان هەڵواسی .مامجەلال پێش ئەوەی سەفەری دەرەوە بکات داوای کرد هەڵواسینیان جێ بەجێ نەکرێت و دوابخرێت . بە قسەیان نەکرد . بۆ مام جەلال قسەکردن و جێ بەجێ نەکردنی قسەکانی ئەوەندە گرنگ نی یە ، بەڵام دەبێ مام جەلال بزانێ بۆ کاری دیپلوماتی و سیاسەت کردن بە گران لەسەری دەوەستێت . ئیمزای مام جەلال وەکو سەرۆکی عێراقی بە هیچ ناچێت بۆیە چاوەڕوانی ئەو قەڵەمە کەسکە[سەوزە] نەبوون هەتا مام جەلال بەکاری بهێنێ . هیوادارم مام جەلال قسەکانی خۆی بە گران رابگرێت و بە فیرۆی نەدات.

چوارەم...سێ هەزار سەربازی ئەمریکی... لە ساڵی رابردوو واتە 2006 بووە 3000سەربازی ئەمریکی لە عێراقدا گیانیان بەخت کرد.کوشتنی سەربازی ئەمریکی بۆ ئەمریکیەکان زۆر بە گرانبەهاتر دەوەستێت لە کوشتنی خەڵکی سیڤیلی عێراقی و کوردستانی.سەربازەئەمریکییەکان لەکاتی کوشتنیان رەوانەی ئەمریکا دەکرێنەوە ،بەڵام خەڵکی لەلای خۆمان بەکۆمەڵ دەنێژران. گەلێک کەس هەنووکەش لاشەکەی بەبێ ناز شاردراوەتەوە و کەس نازانێ لەکوێ خەوتووە.ئەمریکی یەکان بە ریزەوە سەربازەکانیان دەنێژن .ئەو کوشتنە زۆرە بووە هۆی سەرکەوتنی دیموکراتەکان لە دەنگدانی ئەمجارە و رەنگە ئەگەر ئاوا بەردەوام بێت جۆرج بۆشیش بدۆڕێت.لای خۆمان گەلێک کەس بوونە خۆراکی شەری براکوژی بۆ ئەوەی سەرۆکەکەی لە حوکمدا بمینێت.

پێنجەم...زەلمای خەلیل زاد...لە مێژووی سیاسی ئەمریکا دا گەلێک یەهوودی پۆڵۆنی ..چیکی ..رووسی..رۆمانی..نەمساوی..ئەڵمانی...هتد دەسەڵاتی بەرزیان هەبووە لە سیاسەتدا و جێگای خۆیان لەناو حیزبی دیموکراتی و کۆماری ئەمریکا کردۆتەوە و دەستیشیان لە سیاسەتدا رۆیشتوو بوو. بەڵام موسڵمانێک و رۆژهەڵاتی یەک ئەو پۆستە بەرزەی نەبینیووە کە هەنووکە خەلیلزاد دەیبیت . باڵیوزی ئەمریکا لە ئەفغانستان و لە عێراق و پاشان لە نەتەوە یەکگرتووەکان ، کارێکی ئەوەندە کەم نی یە. خەلیلزاد پاریزگاری سیاسەت و بەرژەوەندی ئەمریکا لە نەتەوە یەکگرتووەکان دەکات ، دەبێ سەرکردایەتی کورد تێبگات کە دۆستایەتی خەلیلزاد و سەرکردایەتی کورد لە چوارچێوەی بەرژەوەندی یەکانی ئەمریکا بووە نەک ماچوموچ و خۆشەویستی زەلمای بۆ کورد و کوردستان .

شەشەم...نەوت و گاز...ئەو کوردستانە چۆن دەبێتە دوبەی و ئەبوظەبی..کوا ئەو شیخ [زاید]انەی کوردستان هەتا بۆ فەقیر و هەژاران نەوت و گاز لە نرخی 200 دۆلار کەمتر بکەنەوە . دوبەی و ئەبوزەبی لە شەستەکان بیابان بوو هەنووکە فرۆکەوانی سویدی بە مەمنوونی دەچیتە ئەوێ و کار دەکات. دکتۆری ئەڵمانی هەزار جار هەوڵدەدات هەتا بچیتە دوبەی خەڵکی ئازمایش بکات . خەڵکی کوردستان دەچنە تاران و عەمان و دیمەشق بۆ چارەسەر کردنی خۆیان . دیارە ئەوانەی دۆلار لە گیرفانیان گۆرانی دەڵێت. ئەو 15 ساڵە بۆ حوکمرانی دیارە ماوەیەکی کەمە هەتا حاکمی کورد چارەسەرێک بۆ ئەو خەڵکە دەدۆزیتەوە. بەر لە 30 ساڵ کارەبا چاکتر بوو..نەوت و گاز زیاتر بو..هەنووکە جارەکی تر منداڵی کورد لەبەر سۆبەی دار خۆی گەرم دەکاتەوە و لەبەر چرای لالە وفانووس خوێندنی دەور دەکاتەوە .ئەی کەی سەیری {ئیمیلەکانی} دەکات و لە رێگای کۆمپیوتەرەکەی هەواڵی جیهان دەخوێنیتەوە. هەنووکە شارەکان گەلێک گەورە بووینە و هەموو خەڵکی گوندیان بە خۆشی و ناخۆشی هێنایە ناو شار گوندەکان جاران حکوموت تێکی دەدا و دەیروخاند هەنووکە لێپرسراوەکان و دەوڵەت خەڵکی گوندی تووشی شار دەکات. دەشتی هەولێر سەوزایی نامینێ {کونەگورگ و دارەتو و کەسنەزان و حەسارۆکان و بنەسڵاوە و درۆپە و شاوێس و دارەمان و گردەرەشە} گوند بوون و خەڵکی بە خۆی کشتوکاڵ و شینایی تێدا دەکرد و بەروبوومەکە دەهاتە شار و خەڵکی پێ تێر دەکران . هەنووکە ئەو خەڵکە جوتیارە گەنم و جۆ و تەماتە و بامیا و باینجانی تورکیا و ئێران و سوریا و چین و کوریا دەکڕێت و دەخوات. ئەوە چۆن کاک مەسعوود بە راوێژکارەکانی نەگووت دوبەی چۆن دروستکراوە هەتا بە دروستکردنی دوو سوپەرمارکێت هەولێر بکاتە دوبەی. خوایە بەیانی کە خەڵکی کەرکوک و سلێمانی و هەولێر و دهۆک لە خەو هەڵسان بە هەوڵ و قوەتی خۆت بۆیان بکەی بە دوبەی .

حەفتەم...ئیسماعیل هەنییە...قوڕ بەسەرەی سەرۆکوەزیریشە ،کەچی لە سنوور رێگای پێنەدرا بگەڕێتەوە فەلەستین بە خۆیی و ئەو هەموو دۆلارەی کە لە ئێران پەیدای کردبوو. ئیسرائیل بێشەرمانە ئیهانەی کردوو و ناچاری کرد پارەکە لە قاهیرە بەجێ بهێڵێ .ئیسماعیل هەنیە خاوەنی فرۆکەخانە نی یە، خاوەنی خاکی ئازاد کراو نی یە کەچی پەنجەی[قامکی] هەڵدەشەقێنی و دەڵێ ئێمە دان بە بوونی ئیسرائیل نانێین. بەلای دەنگدانی دیموکراتی بووە تەنگوچەڵەمەی ژیانی رۆژانەی خەڵکی فەلەستین و دووچار بوونی شەڕی ناوخۆیی.

2007/1/20ستۆکهۆڵم